

разової спеціалізованої ради за темою дослідження. А враховуючи значну частку творчого елементу в науковій роботі є великий ризик зміни вектору наукового дослідження від його початку до завершення.

Розкриваючи сутність проблемних питань пов'язаних з науково-педагогічними кадрами, хотілося б зазначити наступне.

Підготовка здобувачів третього рівня вимагає від науково-педагогічних кадрів надзвичайного професіоналізму та високого наукового рівня. Підготовка якісних освітніх компонентів потребує значних інтелектуальних, моральних та фізичних ресурсів. Як наслідок, науково-педагогічні працівники, які здійснюють підготовку на третьому рівні освіти мають витратити величезну кількість матеріальних ресурсів для того щоб відповідати встановленим вимогам. А коли постає питання про їх компенсацію, в переважній більшості вони залишаються не вирішеними. В цій ситуації фаховим викладачам значно простіше здійснювати підготовку на нижчих рівнях освіти.

Також величезну проблему складають питання навчального навантаження науково-педагогічних працівників, оскільки норматив викладання не більше трьох освітніх компонентів ВНЗ практично не дотримується.

Таким чином, підсумовуючи зазначене, хотілося б звернути увагу вітчизняних реформаторів системи вищої освіти на вказані проблеми та запропонувати їм брати за зразок лише провідні та ефективні механізми, застосування яких може бути дієвим в сучасних умовах функціонування нашої держави.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-267-1/32>

RECONSTRUCTION OF MODERN UKRAINIAN EDUCATION: DESTRUCTION AND CHALLENGES OF WAR

ВІДБУДОВА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ: РУЙНУВАННЯ ТА ВИКЛИКИ ВІЙНИ

Strilchuk L. V.

*Doctor of historical sciences, professor
Head of the Department of World History
Lesya Ukrainka Volyn National University*

Стрільчук Л. В.

*доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри всесвітньої історії
Волинський національний університет
імені Лесі Українки*

Війна внесла величезні зміни в усі сфери життя мільйонів людей: чи то у звичний спосіб життя, чи то щодо доступу до медичного обслуговування, чи, то, до можливості здобувати освіту. Запропонована наукова розвідка присвячена змінам у сфері освіти, які напряму пов'язані із війною, руйнацією системи освіти, як такої, та навчальних

закладів. Нині триваюча російська агресія супроти України призвела до глобальних зрушень у системі освіти, як шкільної, так і вищої, оскільки сотні тисяч здобувачів освіти, як і учителі та викладачі вишів, змушені були покинути свої домівки, переїхати у більш безпечні райони України, чи, навіть, за кордон. Окрім того зруйновано сотні шкіл, десятки вищих навчальних закладів, понівечено навчальне обладнання, а на окупованих територіях, здебільшого, освітній процес, з початком нового навчального року так і не розпочався.

За офіційною державною статистикою, станом на 20 жовтня 2022 року в Україні повністю зруйновано 329 закладів освіти, а 2 321 заклад піддано руйнації [2]. Більшість освітніх установ, які постраждали знаходяться безпосередньо неподалік, або ж на лінії фронту, у південних та східних областях України, зокрема, сумними лідерами у цьому сенсі є: Донецька область – 725 освітніх закладів, м. Харків та Харківська область – 528 закладів освіти, м. Київ та Київська область – 85 та 191 навчальний заклад, відповідно, Миколаївська – 228. Станом на кінець жовтня, руйнувань освітнім установам не завдано у Волинській, Івано-Франківській, чернівецькій та Закарпатській областях [2].

На даний час не можливо оцінити усі збитки завдані війною системою української освіти, адже це не лише зруйновані приміщення шкіл та університетів, це втрачені педагогічні кадри, які загинули під час обстрілів або ж на фронті, чи емігрували за межі України, це, також, мільйони учнів та студентів, що змушені були припинити навчання (з різних причин) і т.д. Усі ці дані можливо буде підрахувати після завершення війни, однак уже сьогодні можна із впевненістю стверджувати, що українській освіті заподіяно величезної шкоди війною.

Нажаль, мусимо констатувати той факт, що війна оголила проблемні моменти системи сучасної української освіти. Русифікований Схід країни, недостатня кількість годин у шкільних та вузівських програмах на вивчення української мови та історії України, появилися через проблеми колаборації, що мають, нині, місце на окупованих територіях. Тому, одним із важливих аспектів, на думку авторки, який має недмінно бути впровадженим у систему сучасної української освіти – це поглиблені курси вітчизняної історії та української мови.

Іще одним аспектом, котрий варто врахувати у подальшій розбудові сучасної вітчизняної освіти є військова підготовка учнів та студентства. В умовах нинішньої російсько-української війни військова підготовка у школі набула особливої актуальності, і більшість шкіл залучають до викладання цього предмету діючих військових, що, безумовно, мало б бути збережено і після завершення війни. Адже, як показала практика, військова підготовка є надзвичайно важливою, і, є, запорукою самозбереження та виживання в умовах воєнних дій.

Нинішня російсько-українська війна колосальні матеріальні втрати у системі освіти найбільше завдала на Сході та Півдні України, у районах безпосереднього ведення військових дій та прифронтових областях, і

саме цей регіон вимагатиме, в недалекому майбутньому, найбільших капітаалвкладень та людського (кадрового) фактору. Не секрет, що частина педагогічних кадрів (значно менша, ніж можна було сподіватися) прийняла сторону російських окупаційних властей, прередусім йдеться про Херсонщину, Донеччину, Луганщину та Крим, і тим самим, є безповоротно втраченими для української системи освіти як колаборанти. Інша частина педагогічних кадрів не вижили в окупації, були депортовані, або ж вдалися до біженства. Саме тому, переліченим регіонам, не вдасться уникнути кадрового голоду у період відбудови системи освіти. Схожі процеси українська освіта переживала після Другої світової війни [3, с. 70 – 71], тому певний досвід її відбудови було б корисно запозичити і нині.

Додаймо до цього руйнування/наявність житла для педагогічних кадрів. За умов руйнації, що їх нині зазнали східні та південні регіони України, Сумщина, Чернігівщина, тощо, постає іще одна проблема, забезпечення нормальної життєдіяльності педагогічних кадрів після звільнення окупованих територій, адже від цього фактору прямо залежить можливість віднослення системи освіти.

Поза сумнівом, нинішні можливості навчання, як то онлайн-уроки відкривають широкі можливості перед учасниками навчального процесу, однак, і вони, не завжди є виходом із складної ситуації. Адже на окупованих територіях України, повністю було відмінено українські навчальні програми і замінено їх на російські, що негативно позначилося на освітньому процесі в окупованих регіонах.

За нинішніх умов, матеріальне становище внутрішніх переселенців, умови для навчання їхніх дітей та студентської молоді, є суттєво відмінними. Держава та волонтерські організації взяли на себе забезпечення усім необхідним школярів, розпочинаючи від шкільного приладдя і завершуючи одягом та взуттям, харчуванням. Однак, умови та можливості для навчання, в умовах війни, залишаються різними в багатьох регіонах України. Далеко, не в усіх областях буде можливість відвідування шкіл у холодні осінньо-зимові місяці, через неможливість забезпечити опалення. Кризи з енергетичним забезпеченням можуть суттєво вплинути на онлайн-навчання, зокрема його регулярність та якість.

В умовах нинішньої російсько-української війни учительство та викладачі вищих навчальних закладів є тією частиною інтелігенції на яку вище державне керівництво поклало та покладає важливу місію виховання та навчання нових поколінь українців, які у подальшому розбудовуватимуть державу, саме тому якнайшвидше відновлення системи освіти порушеної війною нині є одним із важливих та пріоритетних завдань для влади.

Література:

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах). О. Рафальський, Я.Калакура, В. Коцур, М. Юрій. Київ: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн.2. С. 355.

2. Росія знищує українську освіту. *Інфо фронт*. URL: t.me/uavvarinfographics/ Дата звернення: 20.10.2022.

3. Стрільчук Л. Освітня політика радянської влади на землях Західної України (1939 – 1941 рр.). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія Історичні науки*. № 5 (354) 2017. С. 70 – 78.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-267-1/33>

THE CURRENT STATE OF TRAINING OF DOCTORS OF PHILOSOPHY AT THE THIRD LEVEL OF HIGHER EDUCATION

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ НА ТРЕТЬОМУ РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Tesliuk I. O.

*candidate of Sciences
Head of doctoral and postgraduate studies,
Odessa State University of Internal Affairs,
Odessa, Ukraine*

Постійні виклики суспільства спонукають до необхідності безупинного удосконалення, модернізації й реформування освіти та науки. Без уваги не залишається і третій освітньо-науковий рівень вищої освіти, який з 2016 року пройшов суттєву трансформацію концептуального, психологічного, фінансового, організаційного та ін. характеру.

Пройшовши етап захистів дисертаційних робіт відповідно до вимог «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, в січні 2022 року українським науковцям довелося переформатовуватись на вимоги «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Однак, в результаті вторгнення в нашу Державу російської федерації та запровадження воєнного стану в Україні, науковцям не залишається більш нічого як продовжувати бути рушійною силою прогресу.

Позитивним є ухвалення Урядом Постанови [1] до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», які стосуються обчислення строків та можливості захисту дисертації після воєнного стану.

Слід зазначити, що наука визначає напрямок розвитку нашої держави, особливо сьогодні, у період воєнного стану в Україні,